

NVE

Reguleringsmyndigheten
for energi – RME

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår dato: 21.11.2024

Vår ref.: 202014514-29 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.: 297970-v1, 294896-v1, Jens Naas-Bibow

Vedtak i uenighetssak om tariff for produksjonsrelatert nettanlegg og dispensasjonssøknad

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) er bedt om å avgjøre uenigheten mellom Fagne AS og Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omnipower AS om at produsenter tilknyttet produksjonsrelatert nettanlegg må dekke overskridelser av nettselskapets estimerte investeringskostnader gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1.

Vår avgjørelse er forhåndsvarslet i brev av 3. september 2024.

1 Vedtak

RME fatter følgende vedtak:

1. Fagne AS har tariffert Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omnipower AS i tråd med forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1.
2. Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omnipower AS sin søknad om dispensasjon avvises, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 18-2.

2 Endring fra forhåndsvarselet

I vårt varsel om vedtak av 3. september 2024 varslet RME i tillegg i følgende vedtak:

- «2. *Fagne AS har brutt informasjonsplikten overfor Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omnipower AS, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 13-5 andre og femte ledd.»*

På bakgrunn av innkomne kommentarer fra Fagne AS til vårt forhåndsvarsel, ba RME om et møte med Fagne AS. Det ble avholdt et digitalt møte den 26. september 2024. Møtereferat er sendt til sakens parter. Basert på informasjonen RME fikk i dette møtet, har vi kommet til at det er behov for å utrede dette spørsmålet nærmere. Det kan være aktuelt å be om

E-post: rme@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett:

www.nve.no/reguleringsmyndigheten

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

informasjon fra ytterligere aktør(er). Av hensyn til sakens fremdrift når det gjelder de andre spørsmål som denne saken reiser, har vi kommet til at spørsmålet om informasjonsplikten behandles separat.

3 Beskrivelse av saken

3.1 Bakgrunn for saken

Hardanger Energi AS, Småkraft AS, Nordic Power Torsnes AS, Forte Vannkraft AS og Norsk Omipower AS (heretter i fellesskap omtalt som produsentene) sendte en felles klage til RME den 4. november 2020, og har senere gitt utfyllende informasjon i brev av 6. oktober 2021 og 8. april 2022. Fagne AS (heretter Fagne) har kommentert klagen i brev av 1. april 2022, og har sendt inn tilleggsopplysninger i brev av 23. august 2022.

Produsentene er uenig med Fagne om hvorvidt de skal dekke hele kostnaden med investering i nytt nettanlegg gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg.

Bakgrunnen for uenigheten er at kostnadene for bygging av nytt, produksjonsrelatert nettanlegg har oversteget overslagene produsentene fikk presentert av nettselskapene først i mars 2016, deretter den 13. juni 2018, for så i november 2019 og senere i juli 2020. Kostnadene var i konsesjonssøknaden (2016) estimert til 75-115 millioner kroner, mens den endelige kostnaden for nettinvesteringene er oppgitt å utgjøre om lag 175 millioner kroner. De endelige, faktiske investeringskostnadene er med andre ord betydelig høyere enn estimatet i konsesjonssøknaden. Den endelige kostnaden er også høyere enn overslaget som produsentene innrettet seg etter på tidspunktet hvor de fattet sine investeringsbeslutninger.

Samlede investeringskostnader for nettanlegg, justert for kostnader som er dekket gjennom anleggsbidrag, inngår i avkastningsgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg som produsenter avkreves etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. På grunn av tilknytningen av ny produksjon i kombinasjon med redusert forbruk under Eidesfossen fra 2020, har kraftledningen fra Jukla til Eidesfossen blitt omklassifisert til produksjonsrelatert nettanlegg. Produsentene har betalt tariff for produksjonsrelatert nettanlegg for dette nettanlegget fra juli 2021.

3.2 Nærmere om nettinvesteringene som er foretatt

Tidligere Haugaland Kraft Nett AS, nå Fagne AS (heretter Fagne), bygget en ny ca. 23 km lang 66 (132) kV luftledning fra Mauranger stasjon via Jukla kraftverk til Eidesfossen transformatorstasjon. Det er kostnadsutviklingen for dette nettanlegget uenighetsaken gjelder. Tiltakshaver for utbyggingen av kraftlinjen fra Mauranger til Eidesfossen var opprinnelig Statnett SF (heretter Statnett) frem til Fagne overtok eierskapet til prosjektet den 1. januar 2018.

I forbindelse med utbyggingen av strekningen Mauranger-Jukla-Eidesfoss, har Statnett gjennomført en ombygging og utvidelse av Mauranger transformatorstasjon.

Tiltaket omfatter bygging av

Regionalnettsdelen av Mauranger stasjon er senere overført til Fagne. Kostnadene ved regionalnettsdelen av Mauranger stasjon er inkludert i Fagnes tariff for produksjonsrelaterte nettanlegg og dermed en del av uenighetsaken.

Tidligere Hardanger Energi Nett AS (nå Indre Hordaland Kraftnett AS) har bygget en ny 66 (132) kV forbindelse (ca. 7,4 km luftledning og ca. 2,7 km jordkabel) fra Eidesfossen stasjon med innføring til en ny transformatorstasjon ved Herand. Kostnadene i forbindelse med denne nettinvesteringen er ikke del av uenighetsaken om produksjonsrelatert tariff.

3.3 Nærmere om kraftselskapenes investeringsbeslutninger

Kostnaden for bygging av ny 66 kV (132 kV) kraftledning og tilhørende nettanlegg fra Mauranger via Jukla til Eidesfossen ble høyere enn det Statnett opprinnelig estimerte i konsesjonssøknaden av 3. mai 2016,¹ men også høyere enn etterfølgende estimater som Fagne har gitt produsentene. Dette har Fagne til dels begrunnet med utfordrende topografiske- og klimamessige forhold på strekningen.

Enkelte av kraftverkene var i drift allerede da det ble søkt konsesjon for nytt nettanlegg, mens noen av produsenter fattet investeringsbeslutning for sine kraftverk parallelt med byggingen av det nye nettanlegget. Haugafossen, Herand, Krossdalselvi og Brattabøelvi kraftverk fattet alle investeringsbeslutning sommeren 2018, mens Stampaelva kraftverk fikk konsesjon 26. oktober 2018. Alle kraftverkene er nå i drift, med unntak av Krossdalselvi kraftverk som er under bygging.

Anleggskonsesjonen til Fagne hadde vilkår om investeringsbeslutning for et minstevolum av ny produksjon på enten 5,5 MW under Eidesfossen transformatorstasjon eller at Herand kraftverk (24 MW) utløste behov for nettanlegget. Dette vilkåret måtte være oppfylt før arbeidet med anlegget kunne igangsettes. Investeringsbeslutning for Herand kraftverk var også en forutsetning for konsesjon for nettanlegget som er bygget fra Eidesfossen til nye Trå transformatorstasjon ved Herand.

¹ NVE 201307373-6

3.4 Tidslinjen i saken og oversikt over kostnadsutviklingen

Statnett og Fagne har orientert produsentene om kostnadsutviklingen i underveis i saken. Partene har i denne saken ulikt syn på graden av kostnadsoverskridelser. Dette skyldes bl.a. at partene har ulik oppfattelse av hvorvidt estimatene produsentene har fått presentert, har gitt uttrykk for nettanleggets totalkostnad eller bare vesentlige elementer av kostnadene til byggingen. Videre er partene uenige om Fagne skal svare for kostnadsestimatet i konsesjonssøknaden som Statnett var ansvarlig for, og i så fall i hvilken grad.

Basert på sakens dokumenter legger RME følgende tidslinje til grunn:

- Mars 2016: Statnett anslår en forventningsverdi for kostnadene for bygging av nettanlegget på 82 millioner kroner, men oppga et intervall for kostnadsestimatet på 75 til 115 millioner kroner.
- Juni 2018: Produsentene får tilsendt oppdaterte kostnadskalkyler over forventet kostnad for bygging av nettanlegget. Investeringskostnadene var der estimert til 120 millioner kroner. Avskrivningstid var satt til 50 år.
- Sommeren 2018: Fagne krevde investeringsbeslutning fra produsentene for å avklare om vilkår gitt i anleggskonsesjonen ville bli oppfylt. Produsentene hadde svarfrist den 21. juni 2018. Enkelte produsenter tok forbehold om at «eventuelle nye regler om anleggsbidrag ... med tilhørende fastsettelse av anleggsbidrag og ordinær/produksjonsrelatert tariff ikke vil få negative konsekvenser for total prosjektøkonomi sett i forhold til dagens regelverk» i sin investeringsbeslutning. Disse fikk frist til den 24. august 2018 av Indre Hordaland Kraftnett AS til å trekke forbeholdet. Haugafossen, Herand, Krossdalselvi og Brattabøelvi kraftverk tar investeringsbeslutning i perioden.
- November 2019: Fagne sendte et tariffunderlag der investeringskostnadene var oppgitt til 190 millioner kroner til produsentene. Avskrivningstid var satt til 35 år.
- Januar 2020: Fagne sendte et nytt tariffunderlag til produsentene. Investeringskostnadene var nå oppgitt til 207 millioner kroner og avskrivningstiden var satt til 30 år.
- Juli 2020: Fagne sendte et oppdatert tariffunderlag på 180 millioner kroner, inkludert bryterfelt i regionalnettsdelen av Mauranger transformatorstasjon, til produsentene. Avskrivningstiden var satt til 45 år.
- Juni 2021: Fagne sender et oppdatert tariffunderlag til produsentene. Der var investeringskostnadene, som produsentene oppfattet som endelige for bygging av et nettanlegg driftet på 66 kV, oppgitt til 186 247 000 kroner.
- August 2021: Fagne opplyser Forte Vannkraft AS om at oppgradering til drift av nettanlegget på 132 kV trolig først vil skje i 2035 når Statnetts bryteranlegg i Jukla har nådd endt levetid. Fagne estimerte en kostnad på 20-25 millioner kroner for oppgraderingen, men presiserte at endelig tidspunkt og kostnad var ukjent.

- Andre halvår 2022: Nettanlegget ferdigstilles. Total investeringskostnad summerer seg til om lag 175 millioner kroner for ferdig nettanlegg driftet på 66 kV.

3.5 Fremtidig oppgradering til drift på 132 kV

Det er også uenighet mellom partene om hva som ble forespeilet med hensyn til spenningsnivå/når nettet skulle gå over fra å driftes på 66 kV til 132 kV. Spenningsnivået får betydning for hvor stort tap det er ved overføringen av kraft («nettap»).

Det produksjonsrelaterte nettanlegget driftes på 66 kV i dag, men er tilrettelagt for drift på 132 kV under forutsetning av visse tilpasninger og investeringer.

Nettap, kostnaden med å erstatte strømmen som går tapt ved overføring av kraft med strøm kjøpt i markedet, inngår i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Det utgjør en kostnad for produsentene. Nettapet reduseres jo høyere spenning nettanlegget driftes på, og derfor blir tariff for produksjonsrelatert nettanlegg lavere desto høyere spenningen er.

Det fremgår av NVEs bakgrunnsnotat for anleggskonsesjonen, *Bakgrunn for vedtak av*

5. januar 2018,² at Statnett har skissert at nettanlegget skal «driftes på 66 kV spenning inntil ny vannkraftproduksjon i Jondal og vestre Ullensvang realiseres» og videre at dette vil gjelde «såfremt kraftproduksjonen holder seg under 70-80 MW».

Tilknyttet kraftproduksjon i området er opplyst å være 93,73 MW, med forventning om at dette øker til 103,93 MW når og hvis Krossdalselvi og Brattabølvi kraftverk tilknyttes. Brattabølvi ble satt i drift i 2022, mens Krossdalselvi ble satt i drift i 2023. Begge disse kraftverkene er derfor nå tilknyttet og i drift.

4 Partenes anførsler

4.1 Produsentenes anførsler

Produsentene anfører at avkastningsgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg må reduseres som følge av at kostnadene for bygging av nettanlegget fra Mauranger via Jukla til Eidesfossen har blitt vesentlig dyrere enn hva som først ble estimert. Det gjelder estimatet i konsesjonssøknaden, men også dersom man tar utgangspunkt i estimatet som var fremlagt på tidspunktet hvor produsentene måtte ta sine investeringsbeslutninger.

Produsentene mener risikoen for kostnadsoverskridelser må ligge på nettselskapet og at det ikke er rimelig at produsenter må dekke betydelige avvik fra estimerte kostnader for bygging av nettanlegg gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Produsentene mener de hadde rimelige og berettigede forventninger om å få tydelig, korrekt informasjon om kostnadene for investeringene før de fattet investeringsbeslutning, og viser til «Avtale om samarbeid og fremdrift» av 24. mars 2017 mellom tiltakshaverne og produsentene.

Produsentene mener nettselskapet må bære risikoen for at estimatet er uklart, og at produsentene i denne saken, basert på regnearket produsentene fikk fra nettselskapene

² NVE 201307373-35

den 13. juni 2018, hadde berettigede forventninger om at regnearket ga det fulle og hele bildet på de totale investeringskostnadene for et ferdig nettanlegg driftet på 132 kV.

Videre mener produsentene forutsetningene tiltakshaverne la til grunn for når nettanlegget skal driftes på 132 kV i konsesjonssøknaden(e), for lengst er oppfylt. Produsentene viser til at Fagne ikke synes å ha planer om å foreta de nødvendige investeringer for å drifte nettanlegget på 132 kV før i 2035, noe produsentene mener påfører dem høyere kostnader i form av nettap gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg enn de hadde grunn til å regne med. Produsentene mener at økte kostnader som følge av at nettapet er høyere fordi anlegget driftes på et lavere spenningsnivå enn produsentene la til grunn, må sees i sammenheng med de økte kostnadene knyttet til byggingen av nettanlegget. Produsentene anfører at det er de samlede kostnadene produsentene får i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, altså summen av kostnader til nettap og byggekostnadene, som må holdes opp mot de estimerte kostnadene.

Produsentene anfører at det må innfortolkes en forholdsmessighetsbegrensning i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1, ved at «kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg» må tolkes i tråd med hensynet bak regelen og sammenhengen i regelverket.

De viser til at forskrift om nettregulering og energimarkedet § 4-6 andre ledd, forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 13-1 bokstav c, d og e og energiloven § 1-2 etter deres mening alle gir anvisning på at hensynet bak reglene er å sikre samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og at det investeres samfunnsøkonomisk optimalt i kraftnettet.

Tilsvarende mener produsentene at prissignalet i anleggsbidragsreglene både etter gjeldende og tidligere bestemmelser gir anvisning på at det er «nødvendige» kostnader produsentene skal dekke. De anfører at dersom produsentene må dekke kostnader som nettselskapet ikke kan kreve betaling for etter anleggsbidragsreglene gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, vil det være en undergraving av regelverket og hensynene som regelverket bygger på, herunder også hensynet om forutsigbarhet for nettkundene.

Produsentene anfører at det må innfortolkes en begrensning ved beregning og fastsettelse av tariff etter § 17-1 tilsvarende den som gjelder ved etterberegning av anleggsbidrag etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 16-11, slik at avkastningsgrunnlaget i tariffen ikke kan overstige 115 % av estimatet som produsentene måtte fatte sin investeringsbeslutning på bakgrunn av.

Endelig anfører produsentene at det vil være i strid Fornybardirektivet av 23. april 2009 dersom regelverket tillater at produsenter av energi fra fornybare energikilder dekker store kostnadsøkninger som materialiserer seg etter at nettselskap har presentert et estimat for kostnadene, og som produsentene har basert sin investeringsbeslutning på.

Subsidiært, dersom RME skulle komme til at det ikke er adgang til å redusere det aktuelle avkastningsgrunnlaget i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, ber produsentene om at brevet behandles som en søknad om dispensasjon fra bestemmelsen i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 i medhold av § 18-2, slik at Fagne ikke skal legge til grunn fullt avkastningsgrunnlag ved beregning av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg.

4.2 Fagnes anførsler

Fagne mener at de ikke kan svare for forventningsverdien fra våren 2016 på 82 millioner kroner, oppgitt med et estimert intervall mellom 75-115 millioner kroner, da det er hentet fra Statnetts konsesjonssøknad. Fagne påpeker at de ikke var involvert i utarbeidelsen av dette og at de derfor ikke er kjent med hvilke beregninger som er lagt til grunn.

Fagne bemerker at estimatet kun omfattet linje og kabler, ikke koblingsanlegg i Mauranger eller andre tiltak for overgang til drift på 132 kV. De viser til konsesjonssøknaden kap. 9. Fagne mener at det er kostnadsestimatet fra juni 2018, som produsentene var forelagt da de fattet sin investeringsbeslutning, på 120 millioner kroner som er det estimatet det må tas utgangspunkt i.

Videre bemerker Fagne at estimatet fra 2018 relaterte seg til kontraktsprisen for bygging av linjen, slik at bl.a. kostnadene med kabling til Jukla, Fagnes plan-, prosjekterings- og koordineringskostnader og kostnader til grunnerverv kommer i tillegg til estimatet på 120 millioner kroner. Fagne mener dette fremgår både av Statnetts konsesjonssøknad fra april 2016 og av e-posten fra Jøsok Prosjekt AS av 8. juni 2018 til Forte Vannkraft AS, slik at dette er noe produsentene burde vært klar over da de fattet sin investeringsbeslutning. Fagne fremhever at produsentene er profesjonelle aktører som selv må bære risikoen for egne forutsetninger. De mener også at det aldri har vært tvil om at kostnadsestimatene har relatert seg til bygging og drift av et 66 kV nettanlegg, slik at det blir både misvisende og feil når produsentene sammenholder en tenkt fremtidig total kostnad for drift på 132 kV med tidligere estimater.

Fagne anfører at det ikke er grunnlag for en innskrenkende tolkning av «kostnadene» i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 første ledd, og at det ikke kan innfortolkes en nødvendighets- eller forholdsmessighetsbegrensning i bestemmelsen. I alle tilfeller mener Fagne at «nødvendige kostnader» vil være de faktiske investeringskostnadene.

Fagne anfører at Fornybardirektivet (2009/28/EF) art. 16 ikke gir grunnlag for den tolkning av forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 som produsentene har lagt til grunn. De mener at verken forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 eller Fagnes praktisering av bestemmelsen er i strid med direktivets art. 16.

Endelig anfører Fagne at forholdene i denne saken ikke kan anses som et «særlig tilfelle», slik at inngangsvilkåret for at RME kan dispensere fra forskriften ikke er oppfylt, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 18-2.

5 Partenes kommentarer til forhåndsvarsel av vedtak

Partene har kommentert vårt forhåndsvarsel til vedtak av 3. september 2024.

5.1 Produsentenes kommentarer

Produsentene kommenterte forhåndsvarsel til vedtak i brev av 24. september 2024.

Produsenten peker på de økonomiske konsekvensene som RMEs tolkning av forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 vil få. Produsentene fremhever at tolkningen innebærer at produsentene må dekke alle kostnadsoverskridelser uten noen form for begrensning, beskyttelse eller forutsigbarhet, noe de mener er urimelig og i strid med produsentenes rimelige forventninger om korrekt og tydelig informasjon før investeringsbeslutning. De mener konsekvensen av RMEs regelforståelse er at produsentene står overfor betydelige økonomiske byrder som følge av kostnadsoverskridelser de ikke har kontroll over, og at dette påvirker evnen til å planlegge og gjennomføre fremtidige investeringer negativt.

Videre fremhever produsentene at nettanlegget har blitt nesten dobbelt så kostbart som antatt da investeringsbeslutningen ble tatt. De viser til at den totale kostnaden for bygging av nettanlegget og senere spenningsoppgradering vil bli 206-211 millioner kroner, og at denne kostnaden er dramatisk høyere enn estimatene på 82 millioner kroner i 2016 og 120 millioner kroner i 2018. Dette påvirker lønnsomheten av deres investeringer betydelig.

Produsentene mener at RMEs tolkning av regelverket i praksis etterlater produsentene uten beskyttelse mot kostnadsoverskridelser som ikke dekkes av anleggsbidrag. Dette medfører en betydelig risiko for produsentene og strider mot regelverkets hensikt om å sikre samfunnsøkonomisk lønnsomme og optimale investeringer i kraftnettet, samt fornybardirektivet art. 16 nr. 5 bokstav a.

Selv om formålet med tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er å hindre at forbrukere betaler for etablering av nett som hovedsakelig brukes av produsenter, må det ikke gå på tvers av regelverkets overordnede formål om å sikre samfunnsøkonomisk lønnsomme og optimale investeringer i kraftnettet, eller medføre at man tar bort beskyttelsen som en produsent har mot kostnadsoverskridelser. Produsenter tilknyttet et produksjonsrelatert nett bør ha samme beskyttelse mot uforutsette kostnadsoverskridelser som kunder som er tilknyttet ordinært nett. RME tar feil når de konkluderer med at fornybardirektivet artikkel 16 nr. 5 bokstav a ikke gjelder for forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1, fordi tariffen angivelig bare er betaling for drift av nettanlegget.

Produsentene mener at det mest nærliggende alternativet er at Fagne selv dekker kostnadsoverskridelsene ved å holde dem utenfor både bokført nettkapital og tariff for produksjonsrelatert nett. Dette vil sikre at nettselskapet har et insentiv til å kontrollere og minimere kostnader, samtidig som produsentene beskyttes mot uforutsette økonomiske byrder utenfor deres kontroll og øvrige nettkunder ikke påvirkes negativt. I praksis vil dette sette en standard for nettselskapets ansvar og ytelser med reelle økonomiske konsekvenser, men uten å påføre andre parter uforskyldte kostnader.

5.2 Fagnes kommentarer

Fagne kommenterte forhåndsvarsel til vedtak i brev av 20. september 2024.

Fagne sier at det har to kunder tilknyttet de produksjonsrelaterte anleggene i Mauranger; Statkraft Energi AS (heretter Statkraft) og Indre Hordaland Kraftnett AS (heretter IHK). De andre produsentene er alle kunder av IHK, og det er IHK som tarifferer disse kundene.

Videre gir Fagne følgende beskrivelse av beslutningsprosesser og dialog med sine kunder:

- Fagne utarbeidet beregningsgrunnlag for tariff for produksjonsrelaterte nettanlegg vinteren/våren 2021. De benyttet ekstern kompetanse med erfaringer fra andre nettselskap.
- Fagne avholdt den 25. mai 2021 et møte med IHK der beregningsgrunnlag og metodikk ble gjennomgått, og det ble opplyst om hvilke forutsetninger som fremdeles ikke var helt klarlagt. Flere forutsetninger, blant annet oppstartstidpunkt for kraftverk i IHK sitt konsesjonsområde og hvordan pumpekraft til Statkrafts anlegg i Jukla skulle håndteres, ble diskutert. Spørsmålet om håndtering av pumpekraft ble avklart med RME i etterkant av møtet.
- Fagne avholdt et tilsvarende møte med Statkraft den 27. mai 2021.

I møtene, og i etterkant, informerte Fagne om at tariffing ville starte ved idriftsetting av anleggene, forventet i uke 26 i 2021. Det ble imidlertid opplyst om at første faktura ikke ville bli utstedt før etter sommeren. Det ble også opplyst om at eventuelle usikkerheter eller estimat benyttet i beregningsgrunnlag, men som senere ble endelig fastsatt, ville håndteres i et eget mer-/mindreinntektsregnskap. Dersom endelig fastsatte forutsetninger resulterte i at tariffen skulle vært lavere vil det justeres i påfølgende års tariff, eller vice versa.

- Oppdatert beregningsgrunnlag ble oversendt Statkraft og IHK den 11. juni 2021. IHK bekreftet den 18. juni 2021 at de ikke hadde innvendinger mot beregningsgrunnlaget.

Fagne informerer om at de ikke kom i gang med innkreving av tariff etter sommeren som planlagt. Første faktura for tariff for produksjonsrelatert nettanlegg ble utstedt i april 2022 (for første kvartal 2022) og tariffen er deretter fakturert månedlig. Mindreinntektssaldoen som er opparbeidet i perioden fra 1. juli 2021 til 31. desember 2021 er hensyntatt i Fagnes beregning av tariffer for 2022.

5.3 Informasjon gitt fra Fagne i møte med RME den 26. september 2024

På bakgrunn av Fagnes innsendte kommentarer ba RME om et møte med Fagne for å få avklart prosessen med klassifisering av og tariffing for produksjonsrelatert nettanlegg, og for å høre hvilken dialog Fagne hadde hatt med Indre Hordaland Kraftnett AS (IHK).

I møte bekreftet Fagne at det bare er IHK og Statkraft (Jukla) som er direktekunder av Fagne. Alle øvrige anlegg for produksjon av elektrisk energi er kunder av IHK. Fagne sa at de har forholdt seg til informasjon de har fått fra IHK. Oversikten i tariffgrunnlaget over hvilke kraftverk som er tariffert etter forskrift om kontroll av nettvirkosmhet § 17-1 og fordelingsnøkkelen dem imellom er utformet i samarbeid med IHK, men Fagne tarifferer

bare direktekundene. IHK gav Fagne informasjon om hvilke produsenter som oppfylte vilkårene for å bli tariffert etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1, mens Fagne holdt IHK orientert om utvikling i investeringskostnadene nettanlegget.

Fagne har forutsatt at IHK har klassifisert nettanleggene sine korrekt. Den særskilte tariffingen av hver enkelt produsent, er det IHK som er ansvarlig for. Tariffingen av hver produsent utgjør en andel av summen Fagne tarifferer IHK og IHKs tariffer i sitt nett. Fagnes fremhever at det ikke er noen uenighet mellom partene om vilkårene for å kreve inn tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter § 17-1 er oppfylt.

6 RMEs vurdering av saken

Vi vurderer saken på grunnlag av energiloven med tilhørende forskrifter.

Det er RMEs forståelse at partene er enige om at det aktuelle nettanlegget er korrekt klassifisert som et produksjonsrelatert nettanlegg. Uenigheten gjelder hvilke kostnader som skal dekkes av produsentene gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg.

Slik RME ser det, reiser uenighetssaken spørsmål om hvordan forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 skal forstås. Dette vil behandles først i punkt 6.1 og 6.2. Vår vurdering er at forskriften forutsetter at produsentene dekker alle kostnadene knyttet til anlegget, selv om disse kostnadene er høyere enn produsentene ble forespeilet.

I punkt 6.3 vurderer vi produsentenes anmodning om dispensasjon. Vi finner ikke grunnlag for å etterkomme produsentenes anmodning om dispensasjon etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 18-2.

Til slutt i punkt 6.4 redegjør vi for vår forståelse av hvorvidt fornybardirektivet³ art. 16 nr. 5 får betydning for uenighetssaken. Vår vurdering er at det nasjonale regelverket og RMEs praktisering av det er forenelig med Norges forpliktelser etter fornybardirektivet.

6.1 Hvordan skal forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 forstås?

Tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er regulert i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. Av bestemmelsen første ledd fremgår det at:

«Kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg skal dekkes av produsenten og ikke inngå i tariffgrunnlaget for uttak. Med produksjonsrelaterte nettanlegg menes kraftledninger og andre nettanlegg der hovedfunksjonen er overføring av kraft fra tilknyttet produksjonsanlegg til nærmeste utvekslingspunkt i nettet.»

Ordlyden av «kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg» tilsier at produsentene skal dekke alle de faktiske kostnadene når vilkårene for klassifisering av nettanlegget som produksjonsrelatert er oppfylt.

Forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 ble endret til dagens ordlyd med virkning fra 1. januar 2006. Hensikten var å innrette ordlyden i tråd med formålet; at kostnader i

³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/28/EF av 23. april 2009 om å fremme bruk av energi fra fornybare kilder [[Fornybardirektivet 2009 om økt bruk av fornybar energi](#)]

nettanlegg hvis hovedfunksjon er å betjene produksjon skal dekkes av produsent(e). Vi viser i den forbindelse til forslaget til tariffendringene⁴ og «Endringer i forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, mv. Del V. Tariffer»⁵. Det innebærer at bl.a. kostnader ved planlegging, oppføring, drift og vedlikehold av anlegget skal dekkes av produsent(e). Formålet med bestemmelsen er å fordele kostnader mellom ulike typer nettkunder og å hindre at uttakskunder dekker kostnader knyttet til nettanlegg som i hovedsak betjener produsenter. RME mener videre at formuleringen i § 17-1 første ledd første punktum, hvor det står at kostnadene «ikke [skal] inngå i tariffgrunnlaget for uttak», underbygger at det er nettopp produsentene som skal dekke kostnadene, i tråd med formålet om kostnadsfordeling.

At formålet er kostnadsfordeling understøttes også av at tariff for produksjonsrelatert nettanlegg får tilsvarende anvendelse for eksisterende nettanlegg som omklassifiseres som for nye produksjonsrelaterte nettanlegg. OED har stadfestet at en produsent kan betale både anleggsbidrag og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg for samme nettanlegg.⁶

Slik RME ser det har ikke produksjonsrelatert tariff til formål å fungere som et prissignal på samme måte som anleggsbidraget. Dette er viktig å hensynte i den videre vurderingen av hvordan forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 skal forstås.

Ved fortolkningen av § 17-1 må det videre sees hen til energilovens formålsbestemmelse i § 1-2 hvor det fremgår at energiloven «[...] skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte [...]». I tillegg må det sees hen til formålsbestemmelsen i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 1-1 som sier at forskriften skal «[...] sikre at kraft overføres til riktig leveringskvalitet og pris, at nettet utnyttes og utbygges på en sikker og samfunnsmessig rasjonell måte».

Det er en viktig forutsetning for et effektivt kraftmarked at brukerne av nettet i så stor grad som mulig betaler for de kostnader de påfører systemet. I det norske strømmettet er dette søkt løst gjennom tariffene. Det er et samspill mellom tariffene, slik at det ikke er mulig å se hver enkelt tariff isolert. Tariffer vil både fungere som pris- og lokasjonssignal og sette kundene i stand til å avveie nytten de oppnår av å bli og være tilknyttet strømmettet mot de kostnader de påføres for det samme. Men tariffene skal også være kostnadsreflekterende, jf. pkt. 36 i fortalen til tredje elektrisitetsdirektiv⁷ og forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 13-1 bokstav j). I dette legger RME at tariffene for den enkelte nettkunde skal avspeile kostnaden som nettkunden påfører nettet ved å bli og ved å være tilknyttet.

Med utgangspunkt i en klar ordlyd og formålet med bestemmelsen, finner RME at forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 må forstås slik at alle direkte kostnader ved produksjonsrelaterte nettanlegg skal dekkes av produsent(e), eventuelt justert for kostnader som dekkes inn etter forskriftens § 17-1 andre og tredje ledd.

⁴ [NVE Dokument 11/2005](#) pkt. 2.4.2 og 2.4.3

⁵ [NVE Dokument 20/2005](#) pkt. 2.4.3

⁶ Se bl.a. OEDs vedtak av 9. juni 2020 ([20/438](#))

⁷ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/72/EF av 13. juli 2009 om felles regler for det indre marked for elektrisk kraft og om oppheving av direktiv 2003/54/EF ([Elektrisitetsdirektiv 2009 \(tredje\)](#))

Dersom det er kraftuttak fra et produksjonsrelatert nettanlegg kan uttaket, jf. § 17-1 andre og tredje ledd, betale en rimelig andel av kostnadene i anlegget, såfremt betalingen ikke overstiger tilsvarende tariff i tilgrensende ordinære nettanlegg. Tariffen for produksjonsrelatert nettanlegg beregnes på bakgrunn av kapitalgrunnlaget og drifts- og vedlikeholdskostnader, samt eventuell utskrevet eiendomsskatt. Det er bare de direkte kostnadene produsentene skal dekke. Det betyr at nettselskapene ikke kan kreve kostnader som ikke kan tilskrives det produksjonsrelaterte nettanlegget dekket av produsent(e) gjennom tariffen.

Er det grunnlag for en innskrenkende tolkning av forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1?

Produsentene har anført at § 17-1 må tolkes innskrenkende ved at det innfortolkes en nødvendighets- eller forholdsmessighetsbegrensning i bestemmelsen, fordi ordlyden ikke kan leses uavhengig av hensynet bak regelen og sammenhengen i regelverket for øvrig.

Produsentene har begrunnet dette utfra formålsbetraktninger, sammenhengen i regelverket, og da særlig 15 %-regelen i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 16-11, samt reelle hensyn.

Spørsmålet er om det er rettslig grunnlag for en innskrenkende tolkning av bestemmelsen og/eller om bestemmelsen må suppleres med en forholdsmessighetsbegrensning.

Det skal som utgangspunkt tungtveiende rettskildemessige grunner til for å fravike en klar ordlyd.⁸ Som regel forutsetter en innskrenkende tolkning at resultatet ikke vil være i tråd med lovens formål eller at en slik tolkning best ivaretar lovgivers intensjon med bestemmelsen.⁹

RME finner etter en samlet vurdering av rettskildebildet, og da særlig forskriftens ordlyd, formål og lovgivers intensjon, at det ikke grunnlag for en innskrenkende tolkning av bestemmelsen for å avgrense hvilke kostnader som skal inngå i «kostnadene» i § 17-1. Bakgrunnen for dette er nærmere grunnlagt i det videre.

Produsentene har anført at hensynet bak reglene er å sikre samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og at det investeres samfunnsøkonomisk optimalt i kraftnettet.

Formålet med energiloven og forskrift om kontroll av nettvirksomhet er å sikre at blant annet produksjon og overføring av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte. Dette omfatter også å tilrettelegge for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer og at det investeres samfunnsøkonomisk optimalt i kraftnettet. Vi mener at det er samspillet mellom bestemmelsene i regelverket som i sum ivaretar dette formålet. I tillegg har tariffen også et selvstendig formål, både hver især og samlet. Tariffer skal, overordnet og noe forenklet, fordele inndekningen av nettselskapets tillatte inntekt mellom de ulike nettkundene på en kostnadsreflekterende måte.

⁸ Erik Monsen, Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk, 2012 på s. 114

⁹ Se bl.a. Torstein Eckhoff, Noen bemerkninger om innskrenkende, utvidende, analogisk og antitetisk fortolkning, Jussens Venner nr. 4 1959 s. 90-107 på s. 95.

Det er hensynet til en kostnadsreflekterende fordeling av nettets kostnader som er bakgrunnen for at det er innført en egen tariff for produksjonsrelatert nettanlegg i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. Andre regler ivaretar andre hensyn. Eksempelvis skal inntektsreguleringen og konsesjonsreglene bl.a. sørge for at nettinvesteringene er samfunnsmessig rasjonelle både med hensyn til hva, om og når nett bygges. Det være seg investeringer eller reinvesteringer. Det at tariffen skal bidra til en kostnadsreflekterende fordeling av kostnadene i nettet har en side til effektiv utnyttelse av nettet, men også til rimelighet. Dersom kunder kan forlange tjenester fra nettet og velte kostnadene over på andre nettkunder, vil man kunne få både et unødvendig høyt kostnadsnivå i nettet og en skjevdeling av inndekningen av kostnadene. RME fremhever at bare kostnader pådratt ved reaksjoner og sanksjoner, nedskrivninger og tap på avgang av anleggsmidler må tas fra nettselskapets egen avkastning. Det er de eneste kostnadene nettselskapet må dekke selv.

Kostnader til investeringer og reinvesteringer i ordinært nettanlegg som blir dyrere enn forventet må dekkes av nettkundene. Dette får innvirkning på inntektsreguleringen og kan gi nettselskapet lavere avkastning i eget nett. Høyere kostnader/lavere effektivitet i det ordinære nettanlegget gir, alt annet likt, lavere tariff for produksjonsrelatert nettanlegg fordi avkastningssatsen som inngår i beregning av tariffen blir lavere. Motsetningsvis vil kostnadsoverskridelser i produksjonsrelatert nettanlegg medføre høyere nettleie for de øvrige nettkundene, gitt at ikke produsentene dekker 100 % av kostnadene gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg.

Videre fordeles kostnadene på de ulike produsentene i et produksjonsrelatert nettanlegg, uavhengig av når produsentene ble og hvor lenge produsentene har vært tilknyttet, og om anlegget var klassifisert som produksjonsrelatert ved tilknytningstidspunktet, eller ikke. Vi viser i den anledning til at Jukla, et kraftverk som har vært i drift siden 1974, vil dekke om lag 38,5 % av kostnadene i det produksjonsrelaterte nettanlegget gjennom sin tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. Dette viser tariffens fordelende effekt mellom alle produsenter i det produksjonsrelaterte nettanlegget, og står i kontrast til anleggsbidraget som er en engangstariff og som er begrenset til investeringene som den enkelte utløser, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 16-1. I lys av dette kan det faktum at en tariff, som produsentene alt på tidspunktet for investeringsbeslutningen var kjent med at ville bli innført, blir høyere enn forventet, etter RMEs mening ikke begrunne en innskrenkende tolkning av «kostnadene» etter § 17-1.

Når det gjelder påstått sammenheng mellom anleggsbidragsregelverket og beregning av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg viser RME til at vi i vår praksis har lagt til grunn at anleggsbidrag og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er uavhengig av hverandre, foruten at betalt anleggsbidrag reduserer avkastningsgrunnlaget tilsvarende.¹⁰ Det er derfor ikke naturlig å innfortolke en forholdsmessighetsbegrensning utfra sammenhengen mellom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg og anleggsbidragsregelverket.

¹⁰ Se bl.a. NVEs vedtak av 2. mai 2019 ([NVE 201832563-8](#)), stadfestet av OED i vedtak av 9. juni 2020 ([20/438](#))

Anleggsbidrag (§ 16-1) er en skal-bestemmelse og er en betaling og et vilkår for ny eller økt kapasitet, mens tariff for produksjonsrelatert nettanlegg (§17-1) er en skal-bestemmelse og er betaling og et vilkår for bruk av nettet.

Videre er anleggsbidrag en engangstariff i form av et investeringstilskudd som – gitt at kostnadsoverskridelsen ikke skyldes et forhold på kundens side – ikke kan overstige 115 % av opprinnelig kostnadsestimat fra nettselskapet jf. § 16-11. Bestemmelsen ble vedtatt den 1. juli 2018 og trådte i kraft den 1. januar 2019 og har som formål er å beskytte kunder mot store kostnadsoverskridelser. En tilsvarende regel om 15 % begrensning er ikke tatt inn i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 om produksjonsrelatert tariff. Slik RME ser det var dette bevisst, og viser at det ikke var noen intensjon fra forskriftsgivers side at det skulle gjelde en begrensning for den produksjonsrelaterte tariffen slik som det gjør for anleggsbidragsregelverket. Dette underbygges ytterligere av ordlyden i §17-1 er klar på at alle kostnader skal inngå i den produksjonsrelaterte tariffen.

Det er likevel slik at RME ved praktisering av regelverket, også ser hen til hvordan en regel virker med tanke på private parters interesser der de er berørt, jf. energiloven § 1-2. RME ser at rimelighetshensyn kan tale for at det bør innføres eller innfortolkes en begrensning for hvor stor kostnadsoverskridelse kraftprodusent(e) kan pålegges å dekke gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg. I vurderingen av rimelighet må man imidlertid også hensynta de øvrige nettkundene som vil bli berørt. Hvis produsentene ikke dekker alle kostnadene gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, er alternativet at nettkundefellesskapet dekker kostnadsoverskridelsene. Dette kan medføre store kostnadsforskyvninger, og vil kunne slå særlig urimelig ut i nettanlegg med få uttakskunder. Løsningen produsentene tar til orde for flytter en større andel av risikoen for kostnadsoverskridelser fra produsentene over på nettkundefellesskapet. Den alternative løsning som produsentene trakk frem i sine kommentarer til forhåndsvarelet, at Fagne selv må dekke kostnadsoverskridelsene ved å holde dem utenfor både aktivert nettkapital og tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, er det ikke hjemmel for i dag. Vi viser til at alle nettselskap skal rapportere inn balanse- og resultatregnskap i tråd med bestemmelsene i regnskapsloven etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet §§ 4-1 og 5-1. RME fastsetter nettselskapets inntektsramme bl.a. på bakgrunn av dette etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 7-2.

RME forstår at det kan fremstå lite forutsigbart at produsenter må dekke majoriteten av kostnadsoverskridelsene i et produksjonsrelatert nettanlegg, men vi fremhever at alternativet også vil være svært urimelig. Det er etter RMEs mening ikke rimelig at uttakskunder som tilfeldigvis er tilknyttet et nettanlegg som er klassifisert som produksjonsrelatert eller som er kunde hos et nettselskap som direkte eller indirekte har et produksjonsrelatert nettanlegg, skal dekke kostnadene for et anlegg som i all hovedsak betjener produksjon. I praksis vil det å innfortolke en 15 %-regel eller en annen forholdsmessighetsbegrensning, etter RMEs vurdering ikke gi en rimelig regel som ivaretar de grunnleggende prinsippene i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 13-1.

RME fremhever at terskelen for når en produsent må betale produksjonsrelatert tariff etter forvaltningspraksis er høy. Vi viser i til at det er det relative forholdet mellom produksjon og alminnelig forsyning som er utgangspunktet for å vurdere om et anlegg i all hovedsak

betjener produksjon og dermed er et produksjonsrelatert nettanlegg.¹¹ Gjeldende forvaltningspraksis legger opp til at tariffen først aktualiseres når forholdet mellom produksjon og forbruk er minst 80/20, basert på produsentenes installerte effekt og uttakskundenes forbruk ved topplast.¹² Med denne tilnærmingen er også kraftkrevende industri inkludert ved vurderingen av om hvorvidt et nettanlegg er produksjonsrelatert. Slik RME ser det, er produsenter generelt gitt tilstrekkelig beskyttelse gjennom de strenge vilkårene for å klassifisere nettanlegg som produksjonsrelaterte. Det er med andre ord ikke ved enhver tilknytning av ny produksjon at den produksjonsrelaterte tariffen utløses.

På denne bakgrunn er det etter RMEs vurdering ikke grunnlag for å innfortolke en begrensning på 115 % av estimert investeringskostnad i § 17-1, slik det følger av reglene om anleggsbidrag i forskrift om kontroll av nettvirksomhet §§ 16-11 jf. § 16-2 første ledd c). Det er etter vår vurdering av de samme grunner som redegjort for overfor, og da særlig at en forholdsmessighetsbegrensning ikke vil utgjøre en rimelig regel generelt sett, heller ikke grunnlag for å supplere bestemmelsen med en forholdsmessighetsbegrensning basert på formålsbetraktninger. Vi viser til at formålet med § 17-1 nettopp underbygger at det er produsentene som skal dekke kostnadene ved det produksjonsrelaterte nettet.

Vi fremhever at tariffbestemmelsene legger opp til et samspill mellom de ulike tariffene. Det medfører at det ikke er mulig å endre virkningen for en bestemmelse uten at det får innvirkning for andre. Ettersom det er summen av tariffene som dekker nettselskapets tillatte inntekt vil en innrømmelse overfor en kunde være en forfordeling av en annen. Dette må til enhver tid hensyntas i vurderingen av tariffspørsmål.

RMEs konklusjon er at «kostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg» skal inngå i sin helhet i tariff for produksjonsrelatert nettanlegg, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. Det betyr at avkastningsgrunnlaget i den produksjonsrelaterte tariffen påvirkes av at investeringskostnadene blir høyere enn hva som var estimert av Fagne.

6.2 Om nettapkostnader og overgang til drift på 132 kV ved beregning av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter § 17-1

Produsentene anfører at økte kostnader til dekning av nettap som følge av at anlegget driftes på 66 kV utgjør en merkostnad sammenlignet med de estimerte kostnadene, som produsentene påføres gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg.

De mener at økte nettapkostnader, på samme måte som økte kostnader til bygging av nettanlegg, må holdes opp mot de forespeilede nettapkostnadene som produsentene fattet sin investeringsbeslutning på bakgrunn av.

Nettapkostnader er en kostnad og skal derfor inngå i tariff for produksjonsrelaterte nettanlegg etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1.

¹¹ Se OEDs [avgjørelse](#) av 3. mai 2010 (07/00134-3)

¹² Forvaltningspraksis i sak [201901425-10](#), sak [202113385-20](#) og sak [202213488-10](#) legger opp til at tariffen først aktualiseres når forholdet mellom produksjon og forbruk er >0,8 uttrykt ved formelen $(P/(P+F))$, der P er produsentenes installerte effekt og F er brutto effektuttak ved topplast i nettanlegget. Se også Energiklagenemndas [vedtak](#) av 24. februar 2021 i sak 2020/852 avsnitt 40.

RME er enig i at Statnett, som opprinnelig var tiltakshaver, har gitt signaler som kunne indikere at drift på 132 kV ville aktualiseres tidligere enn det nå legges opp til, men Fagne har ingen plikt etter anleggskonsesjonen til å foreta investeringer for å drifte nettanlegget på 132 kV. RME kan heller ikke se at vi har rettslig grunnlag til å pålegge Fagne å bygge nytt nett, med mindre en kundeforespørsel utløser investeringsplikten etter NEM kapittel 3.

Eventuelle kostnader knyttet til slike investeringer vil være anleggsbidragspliktig. Utover dette ligger det til nettselskapene å avgjøre om og når de skal gjøre nettinvesteringer.

Det er de faktiske kostnadene til nettap i nettanlegg klassifisert som produksjonsrelatert som produsentene skal dekke gjennom tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter forskrift om kontroll av nettselskap § 17-1. Det som er uttalt i det ovenstående om at formålet med tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er kostnadsfordeling, gjelder for alle tariffens bestanddeler. Dersom produsentene skulle dekke mindre enn de faktiske kostnadene som påløper, vil det overskytende måtte dekkes av nettselskapets øvrige kunder. Derfor vil det faktisk at nettapkostnadene blir høyere enn hva produsentene har lagt til grunn i sine beregninger, ikke gi grunnlag for å redusere nettapkostnadene i tariffen eller tariffen som sådan.

Vi gjør likevel oppmerksom på at Fagne i kraft av tilknytningsplikten i NEM § 3-3, vil kunne måtte investere i nytt nettanlegg for at det skal være driftsmessig forsvarlig å tilknytte nye produsenter. Dette kan også omfatte investeringer for overgang til drift på et høyere spenningsnivå, og gjelder tilsvarende for investeringer i overliggende nett. Dersom produsenter pålegges produksjonsbegrensninger, uten at nettselskap og produsent(e) har inngått avtale med vilkår om dette, vil det kunne være et brudd på tilknytningsplikten.

RMEs konklusjon er at det ikke er grunnlag for å begrense nettapkostnadene i den produksjonsrelaterte tariffen for nettanlegget Mauranger-Jukla-Eidesfossen fordi nettet driftes på et lavere spenningsnivå lenger enn det produsentene forventet, selv om det betyr at nettapet som andel av tariffen blir høyere enn forventet. Produsenter som er tilknyttet et produksjonsrelatert nettanlegg, skal dekke sin forholdsmessige andel av de faktiske nettapkostnadene, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1.

6.3 Om det skal gis dispensasjon fra regelverket

Produsentene har bedt om at klagen behandles som en søknad om dispensasjon fra forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 dersom RME skulle komme til at det ikke er grunnlag for å tolke bestemmelsen innskrenkende eller supplere bestemmelsen med en forholdsmessighetsbegrensning. Fagne har på sin side anført at vilkåret om «særlige tilfeller» ikke er oppfylt.

Dispensasjonsadgangen følger av forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 18-2. Av bestemmelsen fremgår det:

«Reguleringsmyndigheten for energi kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskrift og vilkår satt i konsesjoner gitt av Reguleringsmyndigheten for energi i medhold av energiloven.»

Ordlyden tilsier at dispensasjonsadgangen er snever. Videre gir vilkåret «særlig tilfelle» anvisning på at det må påvises forhold som gjør at saken skiller seg fra normaltillfellene. Det må med altså være kvalifiserte grunner til å avvike fra forskriftens normalordning.¹³

Ved vurderingen av om dispensasjon kan gis, må det tas utgangspunkt i de hensyn som begrunner påbudet. RME ser derfor hen til energilovens formålsparagraf i § 1-2, formålet i forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 1-1 og den konkrete bestemmelsens formål, i dette tilfellet forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. En dispensasjon fra en tariffbestemmelse er særlig aktuelt dersom tariffen fører til utilsiktede konsekvenser i strid med reglens formål.

Vurderingen av om RME skal dispensere aktualiseres ved en dispensasjonssøknad.¹⁴ RME har kun hjemmel etter § 18-2 til å dispensere fra bestemmelsene i forskrift om kontroll av nettvirksomhet.

Den aktuelle bestemmelsen produsentene har bedt om dispensasjon fra er forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1. Av bestemmelsens første setning fremgår det at «*[k]ostnadene ved produksjonsrelaterte nettanlegg skal dekkes av produsenten og ikke inngå i tariffgrunnlaget for uttak*».

Det er nettselskapene som er «*ansvarlige for at det utarbeides [punktbaserte] tariff*er» i tråd med prinsippene for tariffing etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 13-1 bokstav a) til j), jf. § 13-1 første punktum. Det betyr at det er nettselskapet som er ansvarlig for å fastsette tariffen som i sum dekker tillatt inntekt og at tariffene fastsettes i tråd med tariffingsprinsippene. RME fører imidlertid kontroll med at nettselskapene utøver sitt ansvar i tråd med energiloven og tilhørende forskrifter.

Spørsmålet er derfor om produsent(e) i medhold av § 18-2 kan få innvilget dispensasjon fra bestemmelser i forskrift om kontroll av nettvirksomhet med virkning for nettselskapet.

Forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 regulerer, slik RME ser det, når tariffen skal fastsettes (vilkårene) og hva den skal inneholde (utformingen), i tillegg til hvem tariffen skal utskrives til. Vi viser til at § 17-1 regulerer *når* tariffen skal fastsettes (når nettanlegget er produksjonsrelatert basert på en vurdering av nettanleggets hovedfunksjon), *hvordan* den skal utformes (dekke kostnadene ved produksjonsrelatert nettanlegg) og *hvem* som skal ilegges tariff etter bestemmelsen (produsenter og tilknyttede uttakskunder).

Dersom Fagne ikke hadde fastsatt en tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter § 17-1, til tross for at vilkårene for å klassifisere nettanlegget som produksjonsrelatert var oppfylt, ville det utgjort et brudd på nettselskapets plikt til å fastsette en slik tariff etter § 17-1.¹⁵ Det samme ville vært tilfellet om tariffen de beregnet ikke hadde dekket «kostnadene» ved det produksjonsrelaterte nettanlegget, i tråd med det RME tidligere har redegjort for, eller om kostnadene ikke var forskriftsmessig fordelt mellom produsentene eller mellom produsentene og uttakskundene i det produksjonsrelaterte nettanlegget.

¹³ Se bl.a. avsnitt 42 flg. i Energiklagenemndas [avgjørelse](#) av 18. september 2020 i sak 2020/0537

¹⁴ Motsetningsvis forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 8-6 siste ledd.

¹⁵ Se til sammenligning RMEs [vedtak](#) av 14. juni 2023 (202113385-20)

Sett i lys av dette vil en slik søknad om dispensasjon fra produsentene som vi står overfor i denne saken, i praksis være en søknad om at nettselskapet skal fastsette tariffen på en ikke-forskriftsmessig måte. Eller, med andre ord, at RME skal gi sin forhåndsgodkjenning til at en tariff for produksjonsrelatert nettanlegg som skal innføres skal avvike fra gjeldende krav til utforming. Vi kan ikke se at det er hensyn i denne saken som tilsier at produsentene ikke skal dekke kostnadene, i tråd med forskriftens normalordning. Vi understreker at en slik løsning ville hatt stor betydning for tarifferingen av de øvrige nettkundene.

I alle tilfeller mener RME at plikten nettselskap har til å tariffere etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 ikke kan fravikes gjennom en søknad om dispensasjon fra en produsent. Det er nettselskapet, ikke produsenter som er tilknyttet et produksjonsrelatert nettanlegg, som er pliktsubjekt for bestemmelsen. RME mener en konsekvens av dette må være at en nettkunde ikke kan søke om dispensasjon fra et ansvar som ligger på nettselskapet.

Dersom RME hadde innvilget en dispensasjon etter § 18-2 fra krav til utforming av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter § 17-1, ville det fritatt nettselskapet fra en plikt. Slik RME ser det vil en innvilget dispensasjon gi nettselskapet en rett, men ingen plikt, til å fastsette en tariff som avviker fra kravene i forskriften, innenfor rammene som dispensasjonen setter. RME kan ikke se at vi kan pålegge nettselskap å tariffere i tråd med gitt dispensasjon. Det er derfor ingen automatikk i at en eventuell dispensasjon uansett ville kommet produsentene til gode.

RMEs konklusjon er at søknaden om dispensasjon fra kravene til utforming av tariff for produksjonsrelatert nettanlegg etter § 17-1 må avvises, jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 18-2.

6.4 Om RMEs praksis og regelverkforståelse er i strid med Fornybardirektivet

Produsentene har anført at det er i strid med Fornybardirektivet¹⁶ om det nasjonale regelverket tillater store økninger i kostnadene som produsentene må dekke etter at de har fattet investeringsbeslutning på bakgrunn av kostnadstall de har fått fra nettselskapet.

RME forstår produsentene slik at de mener det er i strid med Fornybardirektivet art. 16 om produsentene pålegges den økonomiske risikoen for kostnadsoverskridelser som finner sted etter produsentenes investeringsbeslutning, og at direktivet stiller krav om økonomisk forutsigbarhet for produsenter av energi fra fornybare energikilder.

Fornybardirektivet er innlemmet i EØS-avtalen. Formålet med direktivet er å etablere en felles ramme for å fremme energi fra fornybare kilder, jf. fornybardirektivet artikkel 1. Ettersom det er et direktiv, er det opp til norske myndigheter å velge form og utforme innholdet i de nasjonale rettsakter som sikrer at fornybardirektivets krav blir gjennomført. Fornybardirektivet ble gjennomført i norsk rett ved enkelte mindre forskriftsendringer.¹⁷

¹⁶ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/28/EF av 23. april 2009 om å fremme bruk av energi fra fornybare kilder, og om endring og senere oppheving av direktiv 2001/77/EF og 2003/30/EF (Fornybardirektivet)

¹⁷ Jf. Prop. 4 S (2011-2012) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/28/EF om å fremme bruken av energi fra fornybare kilder (fornybardirektivet)

Av Fornybardirektivet art. 16 nr. 5 bokstav a fremgår det at medlemstatene skal kreve at:

«[...] operatører av overføringsnett og distribusjonsnett gir alle nye produsenter av energi fra fornybare energikilder som ønsker å bli tilkoplek nettet, de fullstendige og nødvendige opplysningene som kreves, herunder:

a) et omfattende og detaljert overslag over kostnadene i forbindelse med tilkoplingen».

RME er enige i at bestemmelsen forutsetter at nettselskap gir produsenter som skal tilkobles nettet, et godt grunnlag for å vurdere kostnader knyttet til tilkoblingen.

Bestemmelsen tar etter sin ordlyd primært sikte på kostnader knyttet til tilkobling. Både hvem plikten gjelder overfor («nye produsenter [...] som ønsker å bli tilkoplek nettet») og hva plikten går ut på (å gi de nye produsentene et «[...] overslag over kostnadene i forbindelse med tilkoplingen») understøtter dette (våre understrekninger).

Norge har i dag flere detaljerte regler som sikrer at produsentene får en detaljert oversikt over kostnadene i forbindelse med nettilknytningen gjennom anleggsbidragsregelverket i forskrift om kontroll av nettvirksomhet kapittel 16. Vi oppfatter at regelverket om anleggsbidrag er i kjernen av hva art. 16 tar sikte på. Vi viser til at anleggsbidrag er et

«[b]eregnet investeringstilskudd ved tilknytning av en ny kunde [...]» (vår understrekning), jf. forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 1-3 første definisjon.

Etter kapittel 16 i forskrift om kontroll av nettvirksomhet plikter nettselskapet også å informere kunder om hjemmelsgrunlaget for innkrevingen og om sin egen praksis for beregning og innkreving av anleggsbidrag, jf. § 16-2 bokstav a og b. Kapitlet har også detaljerte regler om bl.a. hva som skal inngå i anleggsbidraget, når det skal kreves inn, hvordan det skal beregnes og om fordelingen av kostnader mellom samtidige og etterfølgende kunder.

Vi vurderer at «kostnader i forbindelse med tilkoblingen» i fornybardirektivet peker hen til tilknytningskostnadene, som i norsk rett er regulert gjennom forskrift om kontroll av nettvirksomhet kapittel 16.

Tariff for produksjonsrelatert nettanlegg og anleggsbidragstariffen er to ulike tariffer. En tariff for produksjonsrelatert nett er ikke betaling for tilknytningen til nettet i seg selv, men en løpende tariff som betaler for bruk av nettet.¹⁸ Dette gjelder selv om tariffen også vil inneholde kapitalkostnader som ikke er dekket ved å kreve inn et anleggsbidrag. Det er videre viktig å presisere at dersom det er flere produsenter som er tilknyttet et produksjonsrelatert nettanlegg, vil kostnadene fordeles forholdsmessig mellom disse basert på hver produsents installerte effekt.¹⁹

Ettersom tariffen for produksjonsrelatert nett ikke er en tariff som skal betales ved tilknytningen til nettet, er det derfor ikke opplagt at artikkel 16 kommer til anvendelse.

¹⁸ Se bl.a. NVEs [vedtak av 2. mai 2019](#) (201832563-8), stadfestet av OED i [vedtak av 9. juni 2020](#) (20/438)

¹⁹ Se RME NVEs [vedtak av 13. februar 2017](#) (201503604-17) på s. 6.

RME understreker at fornybardirektivet ikke kan sees isolert fra øvrig regelverk. Vi viser i den forbindelse til at kostnadsrefleksivitet som tariffingsprinsipp er trukket frem som et sentralt prinsipp i det tredje elektrisitetsdirektiv, og især til avsnitt 36 i fortalen som lyder:

«Nasjonale reguleringsmyndigheter bør kunne fastsette eller godkjenne tariffene, eller metodene for beregning av dem, på bakgrunn av et forslag fra operatøren av transmisjonsnettet eller distribusjonsnettet, eller på bakgrunn av et forslag som disse operatørene og nettbrukerne er blitt enige om. Når de utfører disse oppgavene, bør de nasjonale reguleringsmyndighetene sikre at transmisjons- og distribusjonstariffene er ikke-diskriminerende og gjenspeiler kostnadene, samtidig som de tar hensyn til de langsiktige marginalkostnadene som kan spares som følge av distribuert produksjon og tiltak for å styre etterspørselen» (vår understrekning).

Prinsippet om kostnadsrefleksivitet er inntatt i § 13-1 bokstav j) i forskrift om kontroll av nettvirksomhet og er dermed et styrende prinsipp som nettselskapene er ansvarlige for å inkorporere ved utformingen av sine tariffene. Tariff for produksjonsrelatert nettanlegg er utformet nettopp med siktemål om at produsentene skal betale en tariff som svarer til den merkostnaden de påfører nettet. RME mener det må få virkning for hvordan forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 17-1 skal forstås, og at det ytterligere taler for at det nasjonale regelverket og vår praktisering av det er i overensstemmelse med EU-retten.

Videre viser vi til at nettselskap har en informasjonsplikt etter forskrift om kontroll av nettvirksomhet § 13-5. Det er dermed også krav til informasjonen nettselskapene gir kundene om tariffene for bruk av nettet. Dersom fornybardirektivet art. 16 er relevant i dette tilfellet, så oppfatter vi at nettselskapets informasjonsplikt i § 13-5 og i anleggsbidragsregelverket i kapittel 16, gjør at kravene i fornybardirektivet art. 16 generelt og art. 16 nr. 5 bokstav a) spesielt, uansett er oppfylt.

Produsentene anfører for øvrig at fornybardirektivet ikke kun skal forstås som et krav om at nettselskap skal gi tilstrekkelig informasjon, da de mener brudd på informasjonsplikten skal få en konkret virkning: At Fagne ikke skal kunne kreve inn avviket i kostnadsoverslaget fra produsentene. En slik tolkning er etter vår oppfatning mer enn hva som kan trekkes ut av ordlyden i artikkel 16.

RMEs konklusjon er at det nasjonale regelverket er i tråd med Fornybardirektivet art 16 nr. 5 bokstav a.

7 Dere har rett til å klage

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Energiklagenemnda innen 3 uker fra vedtaket ble mottatt. Klagen skal sendes til rme@nve.no.

Les mer nedenfor hvordan dere klager. Kravene til klagen følger av forvaltningsloven [kapittel VI](#).

8 Har dere spørsmål?

Send e-post til rme@nve.no hvis dere har spørsmål. Husk å oppgi saksnummer i emnefeltet.

Med hilsen

Jon Erik Ur Gjerde
Førstekonsulent

Godkjent av Torfinn Jonassen
Seksjonssjef

Godkjent i henhold til RME sine interne rutiner.

Mottakerliste:

FAGNE AS
ADVOKATFIRMAET BAHR AS

Kopimottakerliste:

Orientering om rett til å klage

Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Energiklagenemnda, men sende den til RME. RMEs e-postadresse er: rme@nve.no . RME vurderer om vedtaket skal endres. Dersom RME ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til Energiklagenemnda.
Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden RME fattet vedtaket.
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be RME om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: <ul style="list-style-type: none">- Skrive hvilket vedtak du klager på.- Skrive hvilket resultat du ønsker.- Opplyse om du klager innenfor fristen.- Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til RME for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på RMEs vedtak, og klagen er avgjort av Energiklagenemnda som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom RME eller Energiklagenemnda endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.